

I nasjonens tjeneste?

Norske forfatterjubileer 2006–2010

In the service of the nation

Norwegian author anniversaries 2006–2010

Frode Lerum Boasson

Førstelektor i nordisk litteraturvitenskap, NTNU

frode.boasson@ntnu.no

Boasson disputerte med avhandlinga «*Men Livet lever. Hamsuns vitalisme fra Pan til Ringen sluttet*», NTNU, Trondheim, 2015. Siste publikasjon er «Reaksjonær radikalisme. Hamsuns vitalistiske poetikk», *Hamsun i Tromsø. Rapport fra den 6. internasjonale Hamsun-konferanse i 2015*, Hamsun-selskapet, 2016.

SAMMENDRAG

Denne artikkelen undersøker hva et forfatterjubileum er, og hvorfor vi hadde så mange av dem i Norge på begynnelsen av 2000-tallet. Forfatterjubileet forstås i lys av en større jubileumskultur der kommersielle og offentlige interesser går sammen om å bruke forfatteren som en merkevare. Artikkelen undersøker denne bruken, hvilke vurderinger og fortolkningsgrep som ligger til grunn, og argumenterer for at jubileene produserer forfatterkonstruksjoner som kan forstås som performative størrelser skapt og regulert på bakgrunn av politiske strategier for å fornye og profilere nasjonen.

Nøkkelord

Forfatterjubileer, forfatterfunksjonen, breddeiplomati, nasjonsprofilering, Ibsen, Wergeland, Hamsun, Bjørnson

ABSTRACT

This article examines what an author anniversary is and why we saw so many of them in Norway in the early 2000s. Author anniversaries are understood in relationship to an anniversary culture where commercial and governmental interests join forces in order to use the author as a brand. The article examines their use as such, the underpinning assessments and interpretations, arguing that the anniversaries produce new author constructs that can be understood as performative figures created and regulated on the basis of political strategies for renewing and branding the nation.

Keywords

Author Anniversaries, Author Function, Public Diplomacy, Nation Branding, Ibsen, Wergeland, Hamsun, Bjørnson

Mellom 2006 og 2010 bevilget staten Norge 61 millioner kroner til fire forfatterjubileer over statsbudsjettet. Forfatterne som jubilerer, var Ibsen, Wergeland, Hamsun og Bjørnson. Ser vi etter de faktiske kostnadene i regnskapene for jubileene, er tallene mer enn dobbelt så høye. Selv da er ikke de fleste arrangementene i utlandet, kommunale bevilgninger og utgifter knyttet til kulturarbeidere, bibliotekarer, lærere eller forskere tatt med. Det er heller ikke bygningene som ble restaurert eller reist i forbindelse med feiringene. Legger vi til disse utgiftene, mer enn dobles beløpet enda en gang. Regner vi i tillegg med sponsormidler og kommersielle aktørers bidrag, blir tallet vesentlig høyere. Et realistisk overslag vil dermed ligge godt over 300 millioner kroner til de fire forfatterjubileene.¹

Hva var det pengene gikk til? Hva fikk vi igjen for jubileene? Hva er i det hele tatt et forfatterjubileum, og hvorfor var det så mange av dem akkurat i årtusenets første tiår?

Det finnes få forsøk på å besvare disse spørsmålene. Faktisk finnes det foruten jubileenes egne rapporter ikke én eneste uavhengig evaluering som har vurdert dem, hva de har medført eller hvorvidt de kan sies å ha vært vellykkede.² Det er heller ikke mye forskning på feltet.³ I denne artikkelen skal jeg derfor ta for meg Ibsen 2006, Wergeland 2008, Hamsun 2009 og Bjørnson 2010. Ved å se de fire jubileene i sammenheng, vil jeg rette søkelys mot forfatterjubileets litteraturformidling og hvordan den løfter frem en kulturpolitisk strategi der forfattere har spilt en sentral rolle i et forsøk på å øke Norges omdømme og innflytelse internasjonalt.

HVA ER ET FORFATTERJUBILEUM?

Fra 2006 til 2017 har Norge markert ett eller flere forfatterjubileer årlig. Ibsen satte det hele i gang i 2006. Året etter feiret vi Welhaven-jubileum, mens 2008 stod i Wergelands navn. I 2009 markerte vi Hamsun-år, og i 2010 var det Bjørnson, «Bjørnson for vår tid», som stod for tur. I tillegg feiret vi Per Sivle, Olav H. Hauge og Rasmus Løland. «Ikke før ett forfatterjubileum er over,» skrev VG like over nyttår i 2009, «står et nytt for tur» (Skedsmo 2009). Året etter skrev *Aftenposten* at det var «blitt rutine [...] at hvert eneste år bringer et nytt dikterjubileum. Eller flere» (Økland 2010).

Siden Bjørnson-jubileet har ikke feiringene vært like påkostede, men jubileene har ikke manglet. For å minne om noen av dem, kan jeg nevne Nansen/Amundsen-året i 2011 som ikke bare var en feiring av polarhelte, men også av deres forfatterskap. I 2012 hedret vi

1. Dette er tall basert på det som fremkommer av jubileenes egne rapporter samt Kulturdepartementets og Utenriksdepartementets overslag gjort i forbindelse med jubileumsårene. Se Thorsen et al. 2007, Wergeland-rapporten 2009, Wirak og Lexow 2008, Hamsun-rapporten 2010, Bjørnson-rapporten 2011.
2. Alle jubileene har kjøpt eksterne rapporter som har gjort en overordnet vurdering ut fra målsetningene som ble lagt av jubileene selv. Med andre ord representerer de ikke uavhengige evalueringer.
3. Det finnes fire forskningsartikler om forfatterjubileene i Norge, se Rem 2007, Slaatta 2010, Rem 2011, Langhof 2016.

Thorbjørn Egner, og i 2013 var det duket for både Ivar Aasen- og «språkåret», i tillegg til det *eneste* kvinnelige forfatterjubileet i perioden, nemlig for Camilla Collett. Colletts 200-årsjubileum ble imidlertid ikke feiret med et eget «forfatterår», men som del av «stemmerettighetsjubileet 2013». I 2014 ble Alf Prøysen feiret ved siden av det storslåtte grunnlovsjubileet, og i 2015 var det Agnar Mykle som jubilerste. Tar vi med Obsthfelder-feiringen i 2016, Grieg 2007, Ole Bull 2010, markeringen av Dag Solstads 70-årsdag i 2011 og Munch 2013, er det klart at Norge har feiret mange av sine viktigste kulturpersonligheter det siste tiåret – nitten i alt, og da er sikkert noen oversett.⁴

Der de andre jubileene i all hovedsak fikk tilskudd og midler gjennom kommunale bevilgninger og ble driftet gjennom initiativ fra lokale stiftelser, skoler, folkebibliotek og andre lokale institusjoner, var Ibsen-, Wergeland-, Hamsun- og Bjørnson-jubileene «jubelår» organisert av nasjonalt nedsatte komitéer på direkte oppdrag fra staten, kronet med hver sin respektive kongelige «beskytter».⁵ Det er her ikke snakk om lokale markeringer med større eller mindre nasjonal betydning, men nasjonale markeringer der alle nivåer fra det minste folkebibliotek til kongehuset har vært involvert.

De fire forfatterens status som nasjonale størrelser gjenspeiles i budsjettene, og det gjør også den innbyrdes rangeringen mellom dem. Ser vi på den totale økonomiske rammen, er nemlig Ibsen i en særklasse både hva gjelder statlige overføringer og sponsormidler. Mens Wergelandsjubileet oppgir å ha hatt 13,4 millioner kroner som ramme, bokførte Bjørnson- og Hamsun-jubileene ca. 20 millioner hver (Wergeland-rapporten 2009, 72–73, Bjørnson-rapporten 2011, 31, Hamsun-rapporten 2010, 34). Til sammenligning fikk Ibsen-jubileet 38,5 millioner over statsbudsjettet sammen med 21 millioner over Utenriksdepartementets bevilgninger. I tillegg samlet jubileet inn ca. 32 millioner i sponsormidler (Thorsen et al. 2007, 34, Wirak og Lexow 2008, 40).⁶ Isolert sett er ikke 59,5 millioner kroner i offentlige midler en enorm sum for å feire landets viktigste forfatter. Til sammenligning kostet for eksempel det spektakulære danske H. C. Andersen-jubileet i 2005 231 millioner danske kroner (Frandsen 2007). Sett i forhold til ordinære kultur- og litteraturbevilgninger, er det likevel store penger vi har å gjøre med. For eksempel får vår største litteraturfestival, Sigrid Undset-dagene på Lillehammer, årlig ca. fem millioner kroner over statsbudsjettet.⁷

Et nasjonalt jubileum er ikke bare en enkeltstående festival, men kan, som sosiologen Olaf Aagedal formulerer det, betraktes som en iscenesettelse eller dramatisering av forestillinger vi har om fortiden, samtiden og fremtiden (Aagedal 2006, 118). Som Aagedal påpeker, består dermed ikke «kunsten å jubilere» bare i å feire, men er en del av «kunsten å drive politikk» (Aagedal 2006, 118). Ansvar for denne politikken ble under Ibsenåret gitt til Nasjonalbiblioteket (NB). Ifølge bibliotekets mandat skulle nemlig NB fra og med 2006, i tillegg til å samle inn, bevare og tilgjengeliggjøre alle former for publisert materiale, også være «ein kulturpolitisk reiskap for langtidsbevaring av kulturarven og for markeringar i

4. Både i Sverige og Danmark kan vi se en lignende trend med en rekke storstilte jubileer for forfattere og kulturpersonligheter som Johan Runeberg (2004), H. C. Andersen (2006), Astrid Lindgren (2007), Carl von Linné (2007) og August Strindberg (2012).

5. Mens det var dronning Sonja som var beskytter for Ibsen 2006, var det kronprins Haakon som var det for Wergeland 08, kronprinsesse Mette Marit for Hamsun 2009 og kong Harald for dikterhøvdingen Bjørnson.

6. Ibsen-rapporten tar ikke med de 21 millionene fra UD i sitt regnskap, men regner likevel UDs arrangementer som en del av det offisielle Ibsenåret.

7. Se <http://www.litteraturfestival.no/festivalen/fakta-og-rapporter/>.

samband med forfatterjubilé» (Nasjonalbiblioteket 2017).⁸ Forfatterjubileer er slik, som Tore Rem har påpekt, symboltunge indikasjoner på hvordan vi forstår og forvalter vår kulturarv, hvordan vi aktiverer og bruker våre forfattere i en «minnepolitikk som både skaper og befester kollektive identiteter» (Rem 2011, 182).

Nasjonen forvalter og fornyer kulturarven på mange måter, og det er ikke bare forfatterjubileer vi har sett mange av de siste årene. Forfatterjubileene er en del av en bredere jubileumskultur i endring. Ifølge den amerikanske historikeren William M. Johnston knyttes denne endringen til en økt kommersialisering fra og med 1980-tallet. På 1980-tallet representerte nemlig ikke et jubileum lenger bare en viktig «minnefest» i nasjonalidentitetens navn, men involverte en rekke sponsorer og kommersielle aktører som for eksempel forlagshus, turist- og mediebransje. Fra og med 1980-tallet kunne jubileer plutselig brukes både som merkevarer og i merkevarebygging, i tillegg til å representere *eventer* i en voksende opplevelsesøkonomi (Johnston 1991, 5). I tråd med denne utviklingen har organiseringen av jubileer gått fra å være i ren statlig regi til å bli et samarbeid mellom stat og kommersielle aktører. Resultatet er en ny jubileumsform der befolkningen ikke lenger bare skal være vitne og tilskuer, men også deltar i store festivalpregede massearrangementer (Gillis 1994, Nora og Kritzman 1996, Warring 2004, Brottveit og Agedal 2005). Agedal oppsummerer utviklingen på denne måten:

Historiske jubileum har i seinare tid blitt meir omfattande og på mange måtar endra karakter. Ein kan tale om ein ny jubileumskultur eller «jubileumsindustri». I USA og Europa finn ein døme på svært store prosjekt og massearrangement knytt til historiske jubileum. Typiske trekk er store statlege satsingar kombinert med ei sterk involvering av kommersielle aktørar, utstrakt bruk av moderne massemedia, spektakulære produksjonar, installasjonar og publikumsarrangement (Agedal 2006, 120).

Denne beskrivelsen er dekkende for norske forfatterjubileer i perioden 2006–2010. Jubileene sørget nemlig ikke bare for oppmerksomhet rundt forfatter og forfatterskap, men involverte så vel turistopplegg som spektakulære *eventer* arrangert av statlige jubileumskomiteer i samarbeid med sponsorer og kommersielle aktører. Forfatterjubileer kjennetegnes slik av langt mer enn bare litteratur og litterære intensjoner. De danner det Tore Slaatta, ved hjelp av Bourdieus felt-begrep, har kalt «midlertidige delfelt innenfor feltet for kulturproduksjon, hvor ulike forståelser av hva som skaper litterær verdi brynes og brytes» (Slaatta 2010, 254).

Forstått i denne konteksten blir det tydelig at forfatterjubileene ikke bare er litterære feiringer. De er «opplevelsesøkonomiske satsninger» med så vel kommersielle og politiske målsetninger som litterære.⁹ Skal vi forstå jubileene og hva de tjener til, holder det dermed like lite med en ren litterær analyse av jubileets ulike arrangementer som en utelukkende kultursosiologisk undersøkelse av økonomi, organisering, mediering og markedsresultat. Begge innfallsvinkler må kombineres i et forsøk på å forstå hvilke logikker for fortolkning som ligger til grunn for dem.

8. At dette ble vedtatt i 2006, fremkommer i St.meld. nr. 23 (2008–2009) *Bibliotek – Kunnskapsallmenning, møtestad og kulturarena i ei digital tid*, del 2, pkt. 4.2.1, se <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/stmeld-nr-23-2008-2009-/id555516/?ch=1&q=>.

9. Tore Rem løfter dette grundig frem i sin artikkel om Ibsen-jubileet, se Rem 2007, 131–132.

FORFATTERJUBILEER SOM ISCENESETTELSER AV NASJONEN

Forfatterjubileer er ikke noe nytt, men går inn i en lang tradisjon som i alle fall strekker seg tilbake til Wergeland-jubileet i 1908 og Ernst Sars' tanke om et særskilt norsk «poetokrati» (Sars i Bjørnson et al. 1912, 29). Rekken av jubileer på begynnelsen av 2000-tallet representerer imidlertid en dreining i norsk kulturpolitikk der vi finner en ny «politisk vilje til å markere forfatterjubileer mer formelt» (Tore Rem til Topdahl 2010). Denne dreiningen står i forbindelse med det som ofte kalles for nasjonsprofilering (*nation branding*) og breddediplomati (*public diplomacy*). Begge disse begrepene betegner internasjonale trender som traff norsk politikk med full styrke parallelt med planleggingen av jubileene og som dermed fikk stor innflytelse på hvordan de kom til å se ut.

For å forstå hva nasjonsprofilering og breddediplomati innebærer, kan det være instruktivt å se hvordan de to begrepene brukes og defineres innenfor sine respektive fagfelt. Både breddediplomati og nasjonsprofilering omtales nemlig som relativt nye praksiser fra omkring 2000-tallet der førstnevnte regnes som noe annet enn tradisjonelt stat-til-stat-diplomati fordi den, som den engelske termen peker mot, retter seg mot ikke-statlige aktører (Hijgh et al. 2013). Med Evan Potters ord, «Public Diplomacy is the effort by the official institutions of one nation to influence the elite or mass public opinion of another nation for the purpose of turning the policies or views of that nation to advantage» (Potter 2008, 32). Mens breddediplomati forsøker å påvirke andre nasjoner gjennom dialog og utveksling, det som ofte kalles «myk makt», retter nasjonsprofilering seg mot det å øke nasjonens omdømme. Den politiske rådgiveren Simon Anholt forklarer det slik: «Just as companies have learned to 'live the brand', countries should consider their reputations carefully – because ... in the interconnected world, that's what statecraft is all about» (Risen 2005). Det er altså markedsføringens logikk som skal diktere regjeringskunsten: Slik virksomheter skaper et *brand* for å selge sine varer, bør nasjoner skape seg et godt omdømme for å øke sin makt og innflytelse.

I denne sammenhengen får litteratur og kulturarv fornyet aktualitet. Dette ser vi ikke bare ved at kulturbevilgningene i norsk utenrikspolitikk økte med ca. 40 % fra 2005 til 2007, men blir tydelig i den første betydningsfulle norske strategirapporten om hvordan staten skulle arbeide med breddediplomati og nasjonsprofilering i utlandet kalt *Norway's Public Diplomacy* (2003). Ifølge denne rapporten var Norge en usynlig nasjon internasjonalt. Norge manglet «a clear and widely recognised identity» (Leonard og Smalls 2003, 2). Ifølge rapporten var ikke dette et problem bare fordi en nasjon uten identitet har vanskelig for å tiltrekke seg kommersiell oppmerksomhet og turisme, men fordi det medfører liten reell internasjonal innflytelse. Ifølge Leonard og Smalls måtte dermed Norge gå inn for å styrke nasjonalidentiteten på den internasjonale arenaen, noe man særlig kunne gjøre ved å fremheve kunst og litteratur. Det var bare ett problem. Norges internasjonalt kjente kunstnere som Grieg, Ibsen og Munch var alle for lenge døde og vanskelige å bruke for å profilere en levende nasjon. Dette medførte at rapportforfatterne la inn en advarsel: Fremfor å gi inntrykk av at landet var på høyde med sin tid, kunne effekten av et jubileum bli et bilde av et Norge fastgrodd i det tidlige 20. århundre (Leonard og Smalls 2003, 55).

På tross av denne advarselen er det ikke vanskelig å gjenfinne omdømmetenkningen i forbindelse med forfatterjubileene. Både i Kulturdepartementet og Utenriksdepartementet var det nemlig bred enighet om at Norge måtte styrke nasjonalidentiteten internasjonalt,

og at kunst og litteratur var en viktig del av dette arbeidet. I UD ble det utarbeidet en egen strategiplan kalt «Strategi for Norges kultur- og idrettssamarbeid med land i sør» (2005). Selv om strategien ikke nevner forfatterjubileene eksplisitt, ligger den til grunn for planleggingen av dem. Dette ser man både ved at litteratur fremheves som en særlig effektiv måte for å utøve «myk makt» (Utenriksdepartementet 2005, 13), og ved at flere av jubileene retter seg mot nettopp «land i sør». I tillegg overlapper målsetningene for hvert enkelt av dem med strategiens overordnede mål om å bidra til «at kulturarven tas i bruk som et [sic!] positiv ressurs i en bærekraftig utvikling av samfunnet» og til «gjensidig og likeverdig samarbeid mellom kulturnasjoner» (Utenriksdepartementet 2005, 48).¹⁰ UD utarbeidet også egne programprofiler for jubileene, der det het at de skulle rammes inn av et «langsiktig arbeid» for å «profilere Norge på en positiv måte» (Wirak og Lexow 2008, 7). Tydeligst formuleres dette målet i UD's rapport om Ibsenåret, der det står at jubileet skulle være «en integrert del av utenrikspolitikken som bygger opp under Norges politiske, økonomiske og kulturelle interesser og skaper økt gehør for norske synspunkter» (Wirak og Lexow 2008, 59).

Forfatterjubileene knytter nye bånd mellom nasjon og forfatter der sistnevnte blir instrument for politisk innflytelse. Dette gjelder ikke bare i et profileringsøyemed, men i hele det breddediplomatiske spekteret. Skal man nå målene, må imidlertid litteraturen og måten man benytter den på, skape et positivt bilde av nasjonen samtidig som den inviterer til samarbeid og utveksling. Sett i dette perspektivet kan litteraturen hverken være for kritisk eller oppleves som lite aktuell. Tvert imot må den aktualisere en positiv nasjonalidentitet og et positivt bilde av nasjonen. Dermed handler nasjonsprofilering like mye om å rekonstruere og fornye nasjonen og nasjonalidentiteten på et ideologisk nivå som om å «selge» den (Kaneva 2011, 118). Skal man oppnå målene, må forfatteren som feires skape og formidle en nasjonalidentitet på høyde med vår tid. Dermed knytter ikke forfatterjubileer, slik man gjerne kunne tro, først og fremst an til en biografisk og historisk litteraturforståelse, men hviler på en performativ fortolkning av forfatteren som representant for vår kulturarv: Det er ikke hvem forfatteren var som er det sentrale, men hvordan han kan *brukes* og hvilke målsetninger denne bruken er ment å nå. Det som skjer i et jubileum er dermed ikke at man feirer forfatteren som historisk individ, men som opphavsmann til et forfatterskap, altså det Michel Foucault har kalt for «forfatterfunksjonen».

Forfatterfunksjonen er, ifølge Foucault, en måte å betegne hvordan forfatternavnet «eksisterer, sirkulerer og fungerer på innen et samfunn» (Foucault i Kittang et al. 2003, 292). Med dette snur Foucault den tradisjonelle oppfatningen mellom tekst og forfatter på hodet. Forfatteren blir ikke lenger opphav og autoritet, men alltid, i alle fall delvis, en performativ størrelse konstruert og regulert av kulturelle, mediale og politiske konfigurasjoner (Berensmeyer et al. 2012). Mens forfatterfunksjonen på den ene siden kan sies å ha en kontrollende funksjon ved å tilby en «indre enhet» i tekstuniverset, åpner den på den andre siden et performativt potensial for hele tiden å skape og fornye forfatteren i tråd med tidens utvikling og fortolkernes intensjoner og målsetninger. Det er dette potensialet forfatterjubileene investerer i, og det gjør de ved å styre forfatterfunksjonen i en nasjonalpolitisk retning som skal iscenesette en tydelig, aktuell og lett gjenkjennelig nasjonalidentitet. Forfatteren som

10. I UD's oppsummering av Ibsen-jubileet, påpekes det eksplisitt at intensjonsformuleringene fra strategien «er fulgt opp i stor grad» (Wirak og Lexow 2008, 7).

jubilerer er slik sett en konstruksjon og ikke en historisk person. Slik retter det å forstå forfatterjubileer i lys av forfatterfunksjonen fokus mot at jubileene ikke først og fremst feirer historiske personer, men selv konstruerer jublantene som feires. Samtidig løfter det frem hvordan heterogeniteten i jubileet skaper uforutsigbare brytninger mellom litterære, økonomiske og politiske hensyn der resultatet kan komme til å profilere andre bilder av nasjonen enn det som var planlagt. Gjennom jubileets ulike oppsetninger, aktører, sponsorer, tv-produksjoner, nettsteder og *eventer* kan nemlig forfatterkonstruksjonene komme til å knytte til seg langt flere assosiasjoner enn jubileet klarer å se for seg eller ønsker å formidle.

Forfatterkonstruksjoner er uregjerlige og vanskelige å kontrollere, noe som gjør dem til upålitelige omdømmeagenter. Dette ble tydelig både i forbindelse med Ibsen- og Hamsunjubileene og gjør det nødvendig å undersøke hvilke forfattere jubileene skapte og hvordan de egentlig profilerte nasjonen. Når jeg nå skal gå over til å gjøre dette, er det *ikke* for å problematisere hvordan litteraturen instrumentaliseres i nasjonalprofileringsøyemed og hvorvidt dette representerer en trussel mot den «frie kunsten», men for å undersøke hvilke valg jubileene gjorde, hvordan de resulterte i spesifikke forfatterkonstruksjoner og hvorvidt disse konstruksjonene kan sies å være vellykkede.¹¹ Fremgangsmåten er dermed ikke så ulik den vi finner i tradisjonell litteraturforskning: Det som må undersøkes er jubileets intensjon, produksjon og resepsjon (Aagedal 2006, 119).

IBSEN 2006

Ibsen-jubileet var fra starten nøye planlagt i en nasjonalpolitisk kontekst. Planleggingen startet allerede i 1997 med en Ibsen-konferanse som fastslo at Norge hadde mistet innflytelse over Ibsen, at det var «nødvendig med en bred, nasjonal satsning [...] og at en slik satsning burde skje i statlig regi» (Thorsen et al. 2007, 10). Resultatet var at Kultur- og kirkedepartementet samme år nedsatte en komité som ble kalt «Nasjonalkomiteén for Ibsen-satsningen». Denne komitéen fikk flere oppgaver som innbefattet å styrke forskningen på og formidlingen av Ibsens forfatterskap. I tillegg skulle komitéen utarbeide en plan for en nasjonal markering av at det var «hundre år siden Ibsen døde i 2006» (Thorsen et al. 2007, 10). Etter hvert ble det utviklet en strategiplan for jubileet, og fra og med 2002 besluttet komitéen at den «heretter ville konsentrere arbeidet om selve planleggingen av Ibsenåret 2006» (Thorsen et al. 2007, 21).

Fra å være en statlig formidlingskomité med forskningsambisjoner, ble «Nasjonalkomiteén for Ibsen-satsningen» til en fulltids jubileumskomité. Denne komitéen la ned jubileumsprofilen parallelt med at *Norway's Public Diplomacy* ble lagt frem og strategiplanen for breddeiplomati ble utformet. I nært samspill med UD ble det utarbeidet et sett «suksesskriterier», der man formulerte jubileets målsetninger. Her avdekkes ikke bare jubileets mål, men hele dets strategi. Ibsenåret skulle:

- bidra til allmenn økt forståelse/interesse og opplevelse av aktualitet for Ibsens verk og for de universelle og aktuelle tema som problematiseres i hans verk, nasjonalt og internasjonalt.

11. Instrumentaliseringsspørsmålet er behandlet både av Slaatta og Rem, og er ikke det jeg her anser som det viktigste. Tvert imot fremhever forfatterjubileene hvordan litteratur alltid inngår i kontekster der det, som Richard Rorty har påpekt, ikke bare er fåfengt, men umulig å skille mellom *bruk* og fortolkning, se Rortys bidrag i Eco og Collini 1992, 89–109.

- bidra til bedret og mer planmessig samarbeid mellom kulturinstitusjoner [...] både innad i Norge og mellom Norge og utlandet.
- vise seg satsningen verdig for alle bidragsyttere, og være drivende for et fortsatt ønske om en fortsatt bedret og planmessig forvaltning av Ibsen-arven.
- inspirere for fremtiden mer enn å være tilbakeskuende.
- plassere sine egne egenproduksjoner blant årets kunstneriske suksesser, og bidra til den oppmerksomhet og tydeliggjøring av Ibsenårets hovedfokus som de er ment å være.
- bidra til økt oppmerksomhet i ulike media om Ibsen, de aktuelle tema som fokuseres og om Norge som moderne kultur- og kunnskapsnasjon, herunder Norge som et interessant turistmål (Thorsen et al. 2007, 24).

Ser vi nærmere på disse seks punktene, blir det ikke bare tydelig at «suksesskriteriene» var uklare og vagt definert. De fremhever også forfatterfunksjonens muligheter til å skape og omskape Ibsen i nasjonsprofileringens lys. Dette resulterte i en tvetydig profil. På den ene siden skulle jubileet bidra til å øke interessen for Ibsen og hans verk nasjonalt og internasjonalt ved å aktualisere de «universelle og aktuelle» temaene man fant i forfatterskapet uten å være tilbakeskuende. På den andre siden skulle man markedsføre en kunnskapsnasjon og et turistmål. Denne tvetydigheten blir enda tydeligere i UD's rapport:

Programarbeidet er knyttet opp til arbeidet for å realisere menneskerettighetene, som er et viktig og høyt prioritert utenrikspolitisk mål. Målsetningen er at Ibsenåret skal bidra til debatt og engasjement rundt spørsmål knyttet til individets frihet, likestilling, ytringsfrihet, makt, korrupsjon og idealisme/fanatisme med mer. Virkemidlene er forestillinger, temaustillinger, seminarer, bokutgivelser (Wirak og Lexow 2008, 7).

Samtidig heter det:

Oppmerksomhet om Ibsen vil være en meget egnet anledning til å vise verden det beste av norsk kultur og natur, og til å komme i dialog med utenlandske publikum som er, eller kan få, en større interesse for hva Norge har å by på i dag. Samarbeidet med Innovasjon Norge/reiselivsdelen ute og hjemme om informasjonskampanjer og andre felles virkemidler/tiltak er sentralt i dette arbeidet (Wirak og Lexow 2008, 7).

Gjennom jubileet skulle altså forfatteren som ble skapt fremheve menneskerettigheter samtidig som han skulle fremme turisme og «vise verden det beste av norsk kultur og natur».

Det er mer tradisjon for å vektlegge elementer i Ibsens forfatterskap som kan skape en progressiv menneskerettighetsforkjemper opptatt av frihet og likestilling, enn en profileringsagent for norsk natur og kultur. Dette gjelder ikke bare fordi den biografiske Ibsen flyktet fedrelandet i nærmere tretti år og angivelig hevdet at det ikke fløt en dråpe norsk blod i hans årer, men også fordi de mest suksessfulle dramaene som løfter frem liberale prinsipper, som *Et Dukkehjem*, *Gengangere* og *Hedda Gabler*, samtidig avkler norsk provinsialisme og dobbeltmoral. De viktigste arrangementene for å løfte frem menneskerettighetsprofilen var imidlertid basert på nettopp denne delen av forfatterskapet, som for eksempel utstillingene «Å dikte er å se – Ibsen i vår samtid» og «Ibsens kvinner. Nina

Sundbys skulpturer møter Ibsens manuskripter», i tillegg til seminarrekken kalt «Noras søstre».¹² «Noras søstre» skulle ta opp «likestillingsproblematikk i ulike kulturer med Ibsens verk som inspirasjonskilde» (Wirak og Lexow 2008, 35).

Seminarrekken startet i New York før den dro til Alessandria, Maputo og New Dehli. Det stoppet ikke her. Seminaret ble nemlig regnet som så velegnet i forbindelse med «land i sør»-strategien at det som ett av få arrangementer strakk seg ut over jubileumsåret. Både i 2007 og 2008 fortsatte «Noras søstre» til blant annet Beijing, Tel Aviv, Madrid, Ramallah, Kabul og Pune. På denne måten turnerte Norge med Ibsen for å fremme likestilling, eller som utenriksminister Gahr Støre formulerte det: «Det er sagt at om samfunnet skal endre seg, må kvinnene bli Noraer som sees og høres. Derfor vil *Noras søstre* følge oss videre i år, i Russland, Kina, Israel, Vietnam og Malawi, som bidrag til likestillingsarbeidet, som dører ut – eller inn – til dialog» (Thorsen et al. 2007, 8).

Slik ble Ibsen en viktig del av Norges bredde diplomati og forsøket på å fremme likestilling, samtidig som man profilerte seg selv som en likestilt nasjon. Dette utkrystalliserte seg allerede i jubileets åpningsforestilling. Forestillingen var spesielt tilrettelagt for internasjonale medier og satt sammen av ulike bidrag med medvirkende fra en rekke ulike land som Kina, Egypt, England og India, i tillegg til norske «toppdesignere» som skulle vise seg frem for et internasjonalt publikum (Thorsen et al. 2007, 25). Tross det internasjonale formatet ble forestillingen kun direktesendt på NRK og senere på tyske ZDF.¹³ Et lyspunkt i skuffelsen over den manglende internasjonale interessen var at man hadde spart over en million kroner på prosjektet som kunne overføres til det som skulle bli Ibsenårets mest spektakulære nasjonsprofileringsprosjekt, nemlig avslutningsoppsetningen «Gynt i Giza» (Thorsen et al. 2007, 25).

Peer Gynt er kanskje selve hovedverket i norsk litteraturhistorie, og har etter at det ble tonesatt av Edvard Grieg i 1876 så å si kommet til å «symbolize a nation for itself» (Rees 2014, 7). *Peer Gynt* står med dette i en særstilling i norsk litteraturhistorie, noe som gjen speiles i «Gynt i Giza» som var Ibsenårets absolutt mest påkostede enkeltarrangementet. *Peer Gynt* rommer imidlertid ikke bare «nasjonaldramaet». Stykket er, som Rem i en flengende oppsummering av Ibsenåret minner om med Bjørnsons ord, også en fremstilling av «norsk Egenkjerlighed, Trangbrystighed, Selvgodhed» (Rem 2007, 130). Å sette opp dette stykket i nasjonalprofileringsøyemed representerer dermed en utfordring: Fremfor å vise det storslåtte nasjonaldramaet, kan det man fremfører bli et bilde på stykkets egen nasjonskritikk. Nettopp dette var det som skjedde da Ibsenåret ved sin egen direktør, Bentein Baardson, satte opp *Peer Gynt* i Egypt på norsk, med norske skuespillere til norske nasjonaltoner av Grieg for et nesten utelukkende norsk publikum (Rem 2007).¹⁴

Som Rem har vist, skal det lite til for å se hvordan alt fra planleggingen av «Gynt i Giza» til scenografi og regi ble en oppvisning i norsk orientalisme. Når de eneste oversatte linjene

12. Mens den første var bestilt av UD på ni språk for å belyse de aktuelle temaene man mente Ibsen var opptatt av, var den andre et samarbeidsprosjekt med NB der man kombinerte en aktuell fremstilling av Ibsens kvinneskikkelser med biografisk og litteraturhistorisk materiale. Temaene var «politisk makt, idealisme, globalisering, likestilling, korrupsjon, individets frihet, de forsømte barna, ytringsfrihet og miljøvern» (Wirak og Lexow 2008, 37). Begge utstillingene ble sendt til utlandet der «Ibsens kvinner» blant annet ble vist i biblioteket i Alexandria samtidig med seminaret «Noras søstre» og forestillingen «Gynt i Giza».

13. Både UD og Ibsen-komiteéns rapport vektlegger at ZDF viste *to* repriser.

14. Ved å fremføre Grieg ga oppsetningen, som det heter i rapporten, en gyllen mulighet til å markere overgangen til Grieg-jubileet i 2007 (Thorsen et al. 2007, 6).

i stykket i tillegg var Bøygens, som for anledningen ble lagt i munnen på Sfinksen, som i arabisk kultur er en positiv figur, blir det om mulig enda tydeligere hvordan den Ibsen som ble skapt utkrystalliserer en mangelfull forståelse for konteksten han opptrådte i. Med dette grepet ble nemlig Sfinksen, som i stykket opprinnelig er en «Stum Person», ikke bare en representant for arabisk kultur, men den som uttaler Bøygens doktrine om å skygge unna alle problemer. Frode Helland har formulert effekten slik: «It does not take much interpretative imagination or analytical effort to see what at this point is as plain as day: the Arab in the performance is a negative force» (Helland 2009, 152).

«Gynt i Giza» løfter ikke bare frem hvordan de ulike interessene i et forfatterjubileum investerer i forfatterfunksjonen, men også hvor vanskelig det er å kontrollere jubelanten og nasjonalidentiteten han iscenesetter. Det egypterne, britene og tyskerne fikk mediert på sine TV-skjermer var nemlig ikke en menneskerettighetsforkjemper og et flerkulturelt nasjonalikon, men en selvgod skikkelse som knapt kan sies å invitere til internasjonalt kultursamarbeid. Dermed ble «Gynt i Giza» langt mer en ufrivillig oppvisning av den norske selvgodheten Ibsen, ifølge Bjørnson, ville ramme, enn en fremvisning av «det beste av norsk kultur».¹⁵

I skarp kontrast til den Ibsen-fortolkningen som på samme tid skulle fremme menneskerettigheter gjennom «Noras søstre», ble «Gynt i Giza» til syvende og sist et uttrykk for det å skape relasjoner til et udemokratisk land som under president Mubarak ikke anerkjente de menneskerettighetene «Noras søstre» skulle formidle.¹⁶ Denne inkonsekvensen ser det ikke ut til å ha blitt reflektert over hos hverken norske myndigheter eller jubileumskomiteén. Uten blyghet fremhever tvert imot Ibsen-rapporten at fru Mubarak sa seg villig til å være prosjektets «høye beskytter» og at det «åpnet svært mange dører for oss!» (Thorsen et al. 2007, 26). Komiteén fremholder også stolt at Egypt gikk inn med to millioner i prosjektet og dermed var en reell økonomisk samarbeidspartner. Dette ser ikke like bra ut hvis vi tar med i betraktningen at norske myndigheter her i realiteten ble betalt to millioner av et korrumpert styre som så sitt snitt til å drive egen nasjonsprofilering gjennom et show som allerede før det ble sendt på norsk TV genererte nok turisme til at det ble en god investering (Rem 2007, 131–132). Dermed var det Egypt, ikke Norge, som drev vellykket nasjonsprofilering. Slik skapte jubileets siste akt en Ibsen som undergravde jubileets mål: Norge profilerte seg ikke som en nasjon med interesse for samarbeid og kulturutveksling, men som kulturimperialist.

WERGELAND 2008

Mens Ibsen-jubileet skapte en motstridende forfatterkonstruksjon som til slutt resulterte i problemer for markeringen, klarte arrangørene av Wergeland-jubileet i større grad å skape

15. Denne ironien så man antydninger til allerede da man tidligere i jubileet hadde satt opp *Peer Gynt* i Central Park med norske fjorder og fjell på storskjermer i bakgrunnen. Som *New York Times*' anmelder påpekte: «In [*Peer Gynt*] Ibsen openly pokes fun at dogged Norwegian nationalism, and yet that is exactly what this production represents. The result is a fine piece of cultural tourism. But good theater? Look elsewhere» (Midgette 2006).

16. Jubileets politiske intensjoner fremgår klart av rapporten som påpeker at «regjeringen så straks at et slikt samarbeidsprosjekt [*Gynt i Giza*], i et nøkkelland i Midtøsten, kunne få betydning også i en videre politisk kontekst» (Thorsen et al. 2007, 6).

en helhetlig profil. Dette gjorde de ved i langt større grad å problematisere mytene om Wergeland og den kanoniserte lese måten av ham som nasjonalikon fremfor å reproducere den. Denne gangen var det heller ikke en selvstendig komité som organiserte jubileet, men Nasjonalbiblioteket i samarbeid med Riksarkivet og «Eidsvoll 1814». Dette førte til en langt sobrere feiring, ikke minst fordi budsjettet var vesentlig slankere. Wergeland hadde i utgangspunktet nemlig hverken særlig tiltrekningskraft på sponsorer eller offentlige aktører. Her kunne det ikke bli snakk om et verdensomspennende Wergeland-prosjekt à la Ibsen 2006. Markedsføringsverdien var for liten:

Wergeland har en spesiell plass i våre hjerter. Han har en spesiell plass i vår litteratur. Han har en spesiell plass i vår historie, i vår samfunnsutvikling. I 2008 er det 200 år siden han ble født. Det er et skikkelig jubileum! Det vil Utenriksdepartementet være med å feire. Men Hvordan? Wergeland er knapt kjent utenfor Skandinavia.¹⁷

Sitatet synliggjør ikke bare UD's problem, men hele jubileets utfordring. Hvordan skal man feire en nasjonalpoet som ikke leses? Utfordringen gjenspeiles i målene for året, som var å skape:

- interesse for, innsikt i og engasjement rundt Wergelands diktning og samfunnsmessige innsats.
- å gjøre Wergelands diktning mer tilgjengelig for et bredt publikum.
- å aktualisere de verdier Wergeland sto for som dikter og samfunnsaktør (Wergeland-rapporten 2009, 8).

Som i Ibsen-jubileet er det mulighetene i forfatterfunksjonen som vektlegges, men til forskjell er det lite denne gang som peker i retning av nasjonsprofilering. Tvert imot er det her snakk om et dugnadsbasert jubileumskonsept der man valgte å fokusere på det lokale og nasjonale. Den sentrale visjonen var kort og godt å skape et moderne og aktuelt bilde av forfatteren. Som lederen for Wergeland-selskapet Jan Thon formulerte det: «Skal [...] hans diktning overleve i det 21. århundret, må Wergeland-bildet i Norge revitaliseres. Hans internasjonale engasjement må frem i lyset, hans forhold til jødedom, islam og kristendom og hans bud om at mennesket må forbedre seg selv» (Thon 2006).

Skulle Wergeland fornyes, måtte han gjøres mer internasjonal. Som i Ibsen-jubileet satset man på utstillinger for å nå jubileets mål. Av disse var vandreutstillingen «Henrik i 200» og Nasjonalbibliotekets utstilling kalt «Hassel-Nødder» de to mest sentrale.¹⁸ Var det ett satsningsområde jubileet særlig fokuserte på, så var det å «engasjere unge mennesker i det wergelandske univers, helst på en slik måte at man kunne oppleve at dette universet har

17. <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/henrik-wergeland-2008-toleranse-og-medme/id494675/> (sjekket 6. nov. kl. 15.31).

18. Utstillingen ble fraktet landet rundt og vektla på den ene siden forfatterskapets behandling av verdier som frihet, sosialt engasjement, folkeopplysning og nasjonal kultur, mens den på den andre siden fremhevet den skandalepregede delen av dikterens biografi som var preget av rettssaker og kvinnehistorier (Wergeland-rapporten 2009, 33–34). «Hassel-Nødder» løftet på sin side frem «den lyriske, nyskapende og ikke minst den politisk og religiøst engasjerte forfatter og folkelæreren» (Wergeland-rapporten 2009, 36). I tillegg ble Wergelands arbeid for å endre Grunnlovens paragraf 2 som hindret jøder adgang til riket særlig vektlagt.

stor meningsfylde også i vår tid» (Wergeland-rapporten 2009, 41). Dette gjorde at skole og utdanning ble et særlig viktig område, og intensjonen om å løsrive Wergeland fra myten er her tydelig. Det man skulle oppnå var å «løfte Wergeland ut av den nasjonale sammenhengen som han så ofte ensidig plasseres i» (Wergeland-rapporten 2009, 48–49).

Det å internasjonalisere Wergeland ble et refreng i jubileet som klinger med i en rekke seminarer som vektla en mer internasjonal Wergeland. Særlig gjelder dette seminaret «Wergeland og Europa» der man skulle «løfte Wergeland ut av den nasjonale sammenhengen [...], og i stedet utforske hvilken internasjonal innflytelse og påvirkning Wergeland var gjenstand for i sin egen tid» (Wergeland-rapporten 2009, 49).¹⁹

Med fokuset på å løfte frem en internasjonal Wergeland, er mye sagt. Ved å få frem at Wergeland slett ikke er så provinsiell og gammeldags som man skulle tro, kunne nemlig Norge vise at nasjonen heller ikke er det. Også Wergeland hadde potensial til å aktualiseres i en internasjonal sammenheng, og det ved å vise frem hvordan Norge siden hans tid har vært en solidarisk og internasjonal nasjon. Dermed gikk «revitaliseringen» av dikteren hånd i hånd med en fornyelse av kulturarven som kunne brukes av UD. Ifølge UD stod nemlig Wergeland for en religiøs toleranse og opplysning som gjorde ham særlig relevant som spydspiss i en satsning for kulturell og religiøs dialog i Libanon, Israel og De palestinske områdene kalt «Toleranse og medmenneskelighet» (regjeringen.no 2008).

Som Ibsen ble Wergeland brukt til å sette fokus på «høyaktuelle utenrikspolitiske temaer som menneskerettigheter». Denne gangen var imidlertid målsetningen ikke verdier som korrupsjon og likestilling, men kulturforskjeller og det å «stimulere dialogen i og med Midtøsten» (regjeringen.no 2008). Prosjektet var delt i fem delprosjekter som involverte både utveksling mellom skoleelever i Kristiansand, Beirut, Ashdod og Betlehem, et ungdomsseminar og en konferanse, i tillegg til en bok kalt *Tolerance and Compassion* som ble distribuert gjennom UD-nettverket i 3000 eksemplarer. Innledningen i denne boken ble skrevet av de to ministrene Jonas Gahr Støre og Erik Solheim, som vektla at Norges rolle som fredsmekler i Midtøsten var en naturlig videreføring av det arbeidet Wergeland påbegynte (*Morgenbladet* 2008). Slik ble også dette jubileet, tross de relativt begrensede offentlige midlene, et forsøk på å bruke forfatteren til å utøve myk makt og profilere nasjonen. Budskapet var at siden Wergeland egentlig var europeer og kosmopolitt, var og er nasjonen det også. Feiringen var altså ikke bare med på å sørge for at nasjonalskalden ble mer internasjonal, den viste samtidig frem en nasjon som, i tråd med daværende utenriksminister Støres ord, forsøkte å fornye kulturarven som «ankerfeste for egen identitet i en globalisert verden» (regjeringen.no 2007).²⁰

19. Det ble gitt ut en rekke bøker, blant annet biografien *Støv. En bok om Henrik Wergeland*, som ble gitt i gave til alle elever på 2. trinn i videregående skole. En av de viktigste og største prosjektene var imidlertid opprettelsen av nettsiden *wergeland2008.no* som skulle være en portal til kunnskap om Wergelands diktning og liv. På denne siden ble det skapt en allsidig og interaktiv plattform for å bli kjent med både dikter og verk, der man særlig la vekt på mulighetene nettet ga for å vise håndskrifter, faksimiler, førsteutgaver og originalmanus samt bilder av gjenstander, illustrasjoner og steder som er viktige i forfatterskapet.

20. Dette gjenspeiles i at Europarådets Senter for opplæring i interkulturell forståelse, menneskerettigheter og demokratisk medborgerskap ble gitt navnet *The European Wergeland Centre*.

HAMSUN 2009

Var det mange som i løpet av Wergeland-året spurte hva man skulle med et jubileum for en forfatter som ikke lenger leses, var spørsmålet snudd om året etter. Før man rakk å begrave Wergeland for andre gang, tok Hamsun-året til med et seminar om den «kompliserte arven» og «forholdet mellom kunst og biografi, liv og verk» (Hamsun-rapporten 2010, 18), og da var det mange som tenkte motsatt: Lever ikke Hamsuns litteratur godt på egenhånd uten et helt år i nazistens navn?

Det sier seg nesten selv. Ingen nasjoner kan feire en nazist. I hvert fall ikke ennå. Dermed lå det, som så ofte i forbindelse med Hamsun, en latent balansegang mellom politikk og litteratur i jubileet. Fremfor å benytte anledningen til å sette søkelys på dette, stod ikke jubileet denne gang i hele forfatterens navn. Denne gang måtte man lære seg å «ha to tanker i hodet samtidig» og skille «mellom litteraturen og mennesket» (Guttormsen 2009).

Denne formuleringen ble brukt av både nasjonalbibliotekar Vigdis Moe Skarstein og dronning Sonja ved åpningen av jubileet, og ble gjentatt så mange ganger at den etter hvert fremstod som et slags motto. Dette mottoet representerte imidlertid ikke bare en stikk motsatt vurdering enn den som lå til grunn for både Ibsen- og Wergeland-jubileene, som nettopp grep til verdier for å aktualisere forfatterfunksjonen. Det var også en strategi som fremfor å utfordre myten om Hamsun som upolitisk forfatter, forsøkte å sementere den. I likhet med Ibsen-jubileets strategi skulle den vise seg å by på problemer.

Ifølge rapporten fra Hamsun 2009 var oppdraget «å sørge for at 150-årsjubileet for Knut Hamsuns fødsel skulle markeres på en måte som var verdig Hamsuns nasjonale og internasjonale anerkjennelse som dikter» (Hamsun-rapporten 2010, 6). For første gang er det ikke verdier som vektlegges, men «anerkjennelsen som dikter». Slik ble det utformet en strategi der alt som kan minne om politikk og livssyn var fraværende. Fremfor å bruke jubileet som en mulighet til å vise frem en politisk reflektert nasjon, er målsetningene å:

- utbre kunnskap om og engasjement rundt Hamsuns liv og forfatterskap.
- gjøre Hamsuns diktning tilgjengelig for et bredt publikum, spesielt nye generasjoner.
- synliggjøre Hamsun som inspirator for andre forfattere og kunstnere (Hamsun-rapporten 2010, 6).

Selv om første punkt åpnet for å ta opp Hamsuns person, var det ikke samfunnsaktørens gjerninger og betydning som skulle løftes frem, men forfatterens litteratur og litteraturhistoriske posisjon. Denne gang dominerer altså forfatterfunksjonens kontrollerende funksjon: Det jubileet skulle aktivere var ikke liv og historie, artikler, brev, verdier og moral, men skjønnlitteratur og fiksjon, altså kun den innsnevrede delen av forfatterskapet som i tilfellet Hamsun som oftest tilskrives forfatterfunksjon. Markeringsåret skulle «bidra til at den litterære arven etter Knut Hamsun blir tatt vare på, synliggjort og brukt aktivt» (Hamsun-rapporten 2010, 6).

At det var forfatterfunksjonen og ikke personen som ble feiret, måtte aldri glemmes i Hamsun-jubileet. Fra jubileets logo, som «skulle kommunisere litterær glede og aktualitet» til åpningen av Hamsun-senteret på Hamarøy, der det var «et viktig poeng [...] å gi plass til samiske utøvere», var jubileet bygget opp for å markere og skape et positivt bilde av dikteren (Hamsun-rapporten 2010, 22/14).

Denne gang var Nasjonalbiblioteket alene om organiseringen, men knyttet raskt til seg «Hamsun-kommunene» Lom, Vågå, Grimstad og Hamarøy, som sammen utarbeidet fire «nasjonale markeringer». Disse markeringene var det Riksteatret som skulle ha det kunstneriske ansvaret for. Den første av disse var åpningsarrangementet «Sult og suppe», som startet feiringen på forfatterens dødsdag 19. februar. Arrangementet ble lagt til Oslo og bestod av en offisiell åpning for inviterte gjester i Nasjonalbiblioteket og «senere et stort anlagt vandreteater, åpent for alle og gratis fra Nasjonalbiblioteket til St. Olavs plass» (Hamsun-rapporten 2010, 9). Den bærende idé i forestillingen var, som tittelen antyder, utdrag fra *Sult* kombinert med suppestasjoner der publikum kunne få gratis suppe sponset av ferdigmatprodusenten Toro. Samtidig åpnet dronning Sonja NBs utstilling «K u b o a a – Knut Hamsuns tidlige forfatterskap», som i likhet med de fleste av årets arrangementer vektla «fortryllesen i Hamsuns litteratur gjennom møter med Hamsuns tekster, foredrag, brev, manuskripter og førsteutgaver fra 1890-tallet» (Hamsun-rapporten 2010, 25).

Det er Hamsuns tidlige forfatterskap som har inspirert andre forfattere, og som fortsatt er levende i europeisk sammenheng. Når jubileet dermed hadde et uttalt mål om å «synliggjøre Hamsun som inspirator», var det naturlig å vektlegge denne delen av forfatterskapet. Det er også denne fasen som tradisjonelt regnes som den minst politiske. Da det derimot var duket for forestilling på Sognefjellet med utgangspunkt i *Markens grøde* og Hamsuns kommentar om at boken var en advarsel til sin samtid, er det merkelig at det politiske aspektet nærmest ble usynlig i de spektakulære omgivelsene (Åmås 2009, Hobbestad 2009).

Alt i alt registrerte Hamsun-jubileet ca. 1200 arrangementer i Norge (Hamsun-rapporten 2010, 28). Som i tilfellet med både Ibsen og Wergeland, var ikke komiteén ansvarlig for alle forestillingene. At profilen i stor grad likevel ble fulgt, ser vi imidlertid tydelig om vi tar med den internasjonale delen av jubileet. Som Ibsen har nemlig Hamsun fortsatt internasjonal relevans som forfatter. Dette gjorde at UD igjen var langt mer med, og denne gang var ikke bare profileringsintensjonen eksplisitt formulert, men direkte knyttet til det å fornye kulturarven:

Formålet med å profilere Hamsun internasjonalt i 2009 har vært å synliggjøre hans diktergjerning og bidra til å vekke interesse for Hamsun i flere deler av verden og i ulike kulturelle sammenhenger. Hensikten har også vært å profilere det moderne Norge som henter fram og fornyer en viktig del av sin kulturarv (Hamsun-rapporten 2010, 33).

Når Norge søkte å styrke omdømmet sitt gjennom å fornye akkurat Hamsun, viste det seg imidlertid vanskelig å «ha to tanker i hodet på en gang».

Blant dem som ikke klarte det, var Israels utenriksminister Avigdor Lieberman. Lieberman var forbløffet over at Norge kunne feire en nazist, attpåtil med kongehuset som «øverste beskytter», og mente nasjonen fremmet antisemittisme gjennom jubileet (Levinson 2009). Lieberman mente at dette ikke bare var et engangstilfelle, men satte feiringen i forbindelse med både Norges forhold til nazismen og opptreden i FN. Den internasjonale Raoul Wallenbergstiftelsen, en stiftelse opprettet for å jobbe for å minnes Holocaust, mente markeringen var en skandale som nærmet seg et «symbol for antiholocaust». De fordømte kongehusets deltagelse, og organisasjonens grunnlegger, Baruch Tenenbaum, påpekte at

«mange genier var nazister», men at ingen av dem var blitt var blitt hyllet «av et statsoverhode» (Hauge 2009).

Selv om man kan hevde at Lieberman og Tenenbaum overdrev, fikk kritikken gjennomslag i en rekke internasjonale medier, og dette var åpenbart ikke god norgesreklame. Tvert imot ble Hamsun-jubileet et nasjonalt problem. Regjeringen rykket ut med pressemeldingen «Knut Hamsun and his past», der den forklarte at hverken jubileet eller Norge fremmet antisemittisme eller nazisme. Man feiret ikke nazisten, men forfatteren (RegjeringenStoltenberg2 2009). I et åpent brev til Raoul Wallenbergstiftelsen utdypet utenriksminister Støre: «I would like to emphasise that the commemoration is a tribute to the literary achievements of Knut Hamsun, for which he was awarded the Nobel Prize in Literature in 1920» (Støre 2009). Ifølge denne begrunnelsen skulle man tro det gikk et klart skille mellom politikk og litterær vurdering. At Nobelprisen tvert imot hvilte på en høy-
reradikal fortolkning av Hamsun som en jordens og blodets dikter, ble ikke nevnt.²¹ Dermed fremhevet Støre bare den forfatterkonstruksjonen som allerede lå i jubileumsmålsettingene, nemlig den schizofrene Hamsun som Norge fikk erklært politisk idiot og litterært geni gjennom diagnosen «varig svekkede sjelsevner». Slik førte ikke jubileet med seg en fornyelse, hverken av Hamsun eller nasjonens kulturarv, men sementerte et utdatert bilde av en upolitisk forfatter og viste frem en nasjon ute av stand til å håndtere en politisk fordektig forfatter.

«BJØRNSON 2010» – BJØRNSON FOR VÅR TID?

Da Bjørnson-jubileet stod for tur, var Norge tilbake på tørr grunn. Nå kunne man igjen feire hele forfatteren, både mennesket og dikteren. Bjørnson er imidlertid den av alle norske forfattere som i litterært henseende har falt dypest i ettertid (Andersen 2012, 226). I lys av tre storstilte dikterjubileer ble det man dermed diskuterte frem mot Bjørnson-året: Hvorfor skulle man egentlig minnes en dikter som ikke lenger er betydningsfull? *Aftenpostens* kritiker Ingunn Økland tok diskusjonen opp et nivå og spurte hva man skulle med forfatterjubileer i det hele tatt:

Dette er en type litteraturformidling initiert og finansiert av staten Norge, der hele poenget er å skape blest om forfatterskapene. Samtidig er de eksempler på en litteraturformidling under evne: Det blir besvergelses av dikterens betydning innenfor en stiv og ukritisk ramme (Økland 2010).

Nasjonalbiblioteket ønsket kritikken velkommen og valgte å benytte markeringsåret til det de kalte en utforskning av aspektene som ble reist i den ut fra spørsmålene: «Hvilken betydning har Bjørnson for vår tid? Leses han i dag?» (Bjørnson-rapporten 2011, 4). Fremfor å fremheve en selvsagt Bjørnson, valgte Nasjonalbiblioteket en lignende strategi som i Wergeland-jubileet. De ville rette fokus mot forfatterens posisjon i dag. Denne gang skulle man imidlertid gå enda litt lenger. Det holdt ikke bare å utforske og fornye forfatteren, «markeringsåret skulle benyttes til å filleriste Bjørnson» (Bjørnson-rapporten 2011, 5).

21. For fortolkningen som ga Hamsun Nobelprisen, se Baumgartner 1997 og Boasson 2015.

Den utforskende profilen gjenspeilte seg i jubileumstittelen «Bjørnson for vår tid» som fungerte som jubileets motto. Det var dagens, ikke litteraturhistoriens Bjørnson som skulle markeres, og det med diskusjon og undersøkelse. Målsetningene ble formulert slik:

- Å skape interesse for, innsikt i og engasjement rundt Bjørnstjerne Bjørnsons diktning og samfunnsmessige innsats, også etter at markeringsåret er avsluttet.
- Å gjøre Bjørnsons diktning mer tilgjengelig.
- Å aktualisere de verdier Bjørnson sto for som dikter og samfunnsaktør (Bjørnson-rapporten 2011, 4).

I denne tredelte målsetningen er ikke bare de viktigste elementene som verdier, politikk og «samfunnsaktøren» tilbake. Det ligger et nytt element her, nemlig en formulering om at jubileet skulle medføre noe av varighet etter jubileets slutt. Dette var en klar respons på spørsmål om hva som hadde kommet ut av de tre foregående jubileene. Hovedvekten ble som tidligere lagt på å aktualisere forfatteren, og her som med Wergeland var det å løfte Bjørnson ut av den nasjonale rollen viktig. Bjørnson var nemlig ikke bare nasjonalpolitisk talsmann, han arbeidet stadig mer for internasjonale relasjoner mot slutten av sitt liv. Dessuten stod han i konstant utveksling med idéstrømninger i utlandet som viste at han også kunne være aktuell for vår tid. Slik ble det å løfte frem et internasjonalt tilsnitt tillagt stor betydning. Man skulle særlig vektlegge hans engasjement «til støtte for undertrykte folk i hele Europa» (Bjørnson-rapporten 2011, 17).

Denne profilen resulterte i ca. 1400 registrerte arrangementer (Bjørnson-rapporten 2011, 23). Av disse var det, som i de tidligere jubileene, få jubileumskomiteén selv var ansvarlig for. For Bjørnson ble hovedvekten lagt på tre nasjonale markeringer, alle i form av dramaforestillinger. Det påtakelige ved disse var at ingen av dem satte opp originale Bjørnson-stykker. Tvert imot var de alle modellert over forfatterskapet som helhet.²² Det merkelige ved Bjørnson-jubileet er at det dermed selv ser ut til å ha tvilt på å nå sine egne målsetninger ved å la Bjørnson vise seg på scenen gjennom sine egne stykker. Stolte man ikke på at *dramatikeren* Bjørnson faktisk var noe «for vår tid»?

En lignende mangel på selvtillit synes ikke å ha vært tilfellet for den internasjonale delen av jubileet, der *Over Evne II* for eksempel ble satt opp i Shanghai i forbindelse med seminaret «Bjørnson Cross Culture. Shanghai international Seminar». I tillegg til oppsetningen inneholdt seminaret 33 foredrag over fire dager arrangert av Shanghai Theatre Academy. Fokuset lå på dramatikken med spesiell vekt på sosiale og tverrkulturelle problemstillinger. Slik løftet man ikke bare frem samfunnsaktøren, men også dramatikerens (Bjørnson-rapporten 2011, 30).

22. Den første var åpningsforestillingen på Nationalteatret kalt «Bjørnson i 100». Forestillingen skulle gjennom en moderne, digital og gjennomkomponert form speile «Bjørnsons kraft og enorme vitalitet» gjennom å aktualisere hans mange ansikter som «dikterhøvdning, forteller, lyriker, språkreformator, dramatiker, samfunnskritiker, kvinnesaksforkjemper, nasjonsbygger og politiker» (Bjørnson-rapporten 2011, 6). Den andre oppsetningen ble kalt «Transit» og fant sted på Maihaugen ved åpningen av nyrestaurerte Aulestad. Også «Transit» hadde som mål å reflektere Bjørnsons samfunnsengasjement og relevans for vår tid, og det skulle den ved å være «en reise i Bjørnsons forfatterskap» (Bjørnson-rapporten 2011, 7). Intensjonen bak den tredje og siste av de nasjonale markeringenes forestilling lyder nesten helt likt. Her skulle man gjennom dramatiserte utdrag av taler, dikt, sanger, teaterstykker og annet tekstmateriale møte «Bjørnson, hans verk og saker han var særlig engasjert i» (Bjørnson-rapporten 2011, 9).

Som i forbindelse med både Ibsen 2006 og Hamsun 2009, ble det i Bjørnson-året arrangert en internasjonal forskningskonferanse. Ut over et par dedikerte forskere var det denne gang imidlertid ikke nok interesse til at konferansen ble arrangert av forskningsmiljøet på egen hånd. Tvert imot var det Nasjonalbiblioteket som tok initiativet. Konferansen ble likevel etter hvert til i et samarbeidsprosjekt med UiO som til slutt fikk på plass 44 forelesninger fra ti ulike nasjoner. Konferansen resulterte i en antologi kalt *Den engasjerte kosmopolitt*. Tittelen er kanskje mer talende for den Bjørnson redaktørene ønsket skulle komme til uttrykk enn for innholdet i boken. Det var nemlig nettopp det internasjonale tilsnittet som skulle aktualiseres. Ifølge redaktørene var ikke dette tilfeldig, men et svar på debatten som innledet jubileet. De gjorde boken til et resultat av feiringen, og mente den var et eksempel «på den mer permanente kompetansebyggingen som kan komme ut av [...] forfatterjubileene». Ifølge Bjørnson-forskerne trengte vi «jubileene som en påminnelse om at også Norge har en kulturhistorie». Jubileene representerte nemlig «en sjelden mulighet til en kombinert satsning på både forskning og folkeopplysning» (Blikrud et al. 2013, 16).

Tar man redaktørene på alvor, var Bjørnson-året muligens det mest vellykkede. I motsetning til Wergeland, klarte man faktisk til en viss grad å vekke Bjørnson fra de døde. Tallene fra bibliotekene viste nemlig ikke bare en markant «økning i utlån av Bjørnson-materiale» (Bjørnson-rapporten 2011, 32), det medførte en Bjørnson-renessanse etter at det hele var over. Flere forskningsprosjekter ble satt i gang der nye sider ble virvlet opp og aktualisert. Slik skapte jubileet i tråd med målsetningen ikke bare noe varig etter at jubileet var over, det nådde også en av målsetningene som går igjen når man skal avklare hva et vellykket jubileum egentlig er, nemlig å nå frem til ny kunnskap som kan nyansere og revurdere forfatteren. Selv om mange kritikere gjorde seg lystige over klisjeen «Bjørnson for vår tid» og hvordan *eventer* er «like fort glemt som de er funnet på» (Åmås 2010), ble dermed Bjørnson-feiringen det av de fire jubileene som ikke bare aktiverte forfatterfunksjonen, men tydeligst klarte å endre den ved å fornye både Bjørnson og forfatterskapet.

I NASJONENS TJENESTE?

Med denne gjennomgangen er det temmelig enkelt å si at forfatterjubileene viser frem en ny politisk agenda fra omkring årtusenskiftet, der litteratur fikk en fremskutt rolle for å styrke nasjonens profil og politiske betydning internasjonalt. Spørsmålet er bare om jubileene oppfylte denne intensjonen. Ser vi på en måling gjort for VG i 2009, kan vi begynne å tvile. Da svarte nemlig bare 30 % at de husket Wergeland-jubileet året i forveien, mens 48,8 % ikke husket at 2006 hadde stått i Ibsens navn (Skedsmo 2009). Én ting er om ikke målgruppen husker jubileene. Noe annet er om de virker mot sin hensikt, slik rapporten *Norway's Public Diplomacy* antydte da den advarte mot å bruke døde forfattere for å markedsføre en levende nasjon. Spørsmålet er dermed: Var det vellykket? Hadde forfatterjubileene positiv effekt på Norges internasjonale omdømme?

Et av stedene vi kan undersøke dette, er i omdømmeindeksen «the Anholt-GfK Nation Brands Index», levert og publisert av Simon Anholt siden 2005. Ser vi i rapporten for 2014, plasseres Norge på 13. plass av 50 land med global innflytelse. Dette er en høy plassering. Det skyldes, ifølge indeksen, imidlertid ikke vår kultur. Tvert imot er kulturfeltet det som i all hovedsak trekker ned Norges internasjonale omdømme. UD tolker dette som uttrykk

for at norsk kultur ikke er internasjonalt kjent (regjeringen.no 2014). Konsulterer vi igjen Anholt-indeksen, er det god grunn til å betvile dette. Er det ett land som utmerker seg som det enkeltlandet der Norges kulturelle omdømme har sunket mest de siste årene, er det nemlig Egypt (GfK 2014, 10). Om dette har en direkte kobling til Ibsen 2006, er en spekulativ påstand. At jubileene og deres tilhørende informasjonsspredning *ikke* har ført til høyere omdømme, er derimot et faktum. Tar vi samtidig med at Norge og norsk kultur aldri tidligere hadde vært så synlig i egyptiske medier som under jubileumsåret (Nasjonalbiblioteket 2006), og samtidig vektlegger at det som trekker mest ned i den egyptiske vurderingen er «Norway's notable weaknesses on cultural heritage and historic buildings» (GfK 2014, 7), er det nærliggende å trekke parallellen.

All PR er ikke god PR. Dette viser seg også i Hamsun-jubileet. I tillegg til angrepet som kom i jubileumsåret, fulgte nemlig Raoul Wallenbergstiftelsen opp kritikken i forbindelse med terrorangrepet 22. juli 2011 og diagnosen av Anders Behring Breivik som strafferettslig utilregnelig. Ifølge stiftelsen stod diagnosen i tradisjonen fra Hamsun-rettssaken og representerte enda et forsøk på norsk unnfalleshet og det å redde nasjonen fra et skikkelig oppgjør med de holdningene som åpenbart måtte være svært utbredt i en stat som kunne feire en nazist (Foundation 2011). Under tittelen «Norway's tragedy» trakk stiftelsen linjer til Hamsun-jubileet og hevdet at deres kritikk den gang hadde vært «profetisk». Ifølge stiftelsen kunne man nemlig ikke unngå følelsen av at et land som feiret en høyt profilert nazisympatisør kunne gi grobunn for fanatikere (Foundation 2011).

Selv om Wallenbergstiftelsen kanskje trekker hastige slutninger, er det verdt å reflektere over det faktum at både Hamsun- og Ibsen-jubileene til dels ser ut til å ha resultert i negativ nasjonsprofilering.

At jubileene kan ha virket mot sin hensikt, skyldes i stor grad uforutsigbare forfatterkonstruksjoner som viste seg vanskelig å kontrollere. Dette skyldes i sin tur at båndene som knyttes mellom nasjon og forfatter ikke først og fremst etableres på bakgrunn av den historiske personen og hans/hennes forhold til Norge, men av forfatterfunksjonens muligheter til å iscenesette det bildet av nasjonen myndighetene har bestemt seg for å profilere. For at dette skal lykkes må ikke bare de kommersielle og politiske kreftene trekke i samme retning, de må også underbygges av gode litterære strategier og fortolkninger. Mens Wergerland- og Bjørnson-jubileene langt på vei kan sies å ha sies å ha lyktes i dette, gjelder det ikke i samme grad for Ibsen- og Hamsun-jubileene. Tvert imot skapte man her til dels inkonsekvente forfatterkonstruksjoner som ikke klarte å forene det litterære grunnlaget med målsetningene de var ment å oppfylle.

For å gripe tilbake til spørsmålene artikkelen satte ut med, skal jeg konkludere med at forfatterjubileer er heterogene kultur-eventer som skaper sine egne jubilanter med det formål å styrke nasjonalidentiteten og profilere nasjonen. Forstått i lys av forfatterfunksjonen, representerer ikke dette bare en ny politisk kurs der staten griper tilbake til en nasjonsbyggende strategi for å markedsføre nasjonen i en tid der litteraturvitenskapen gikk i motsatt og «postnasjonal» retning (Rem 2011). Det blir også tydelig hvordan forfattere fremdeles er sentrale, men upålitelige aktører i et politisk spill der strategier for fortolkning og det «rent» litterære fortsatt spiller en hovedrolle.

LITTERATUR

- Andersen, Per Thomas (red.). 2012. *Norsk litteraturhistorie*. 2. utg. Oslo: Universitetsforlaget.
- Baumgartner, Walter. 1997. «Segen der Erde» im Kampf gegen den 'Bolschewismus der Poesie'. *Zeitschrift für Literaturwissenschaft und Linguistik* 27, (107): 19–39.
- Berensmeyer, Ingo, Buelens Gert og Marysa Demoor. 2012. «Authorship as Cultural Performance. New Perspectives in Authorship Studies». *Zeitschrift für Anglistik und Amerikanistik*, 60, (1): 5–29. DOI: <https://doi.org/10.1515/zaa.2012.60.1.1>.
- Bjørnson, Bjørnstjerne, Chr. Collin og H. Eitrem. 1912. *Artikler og taler*. Bd. 1. Kristiania og København: Gyldendalske Boghandel, Nordisk Forlag.
- Bjørnson-rapporten. 2011. «Rapport Bjørnson for vår tid 2010». (Lest 06.05.2017). <http://www.nb.no/bjornson/Bjornson/Aktuelt2010/Rapport-fra-jubileumsaaret>.
- Bliksrud, Liv, Giuliano D'Amico, Marius Wulfsberg og Arnfinn Åslund. 2013. *Den engasjerte kosmopolitt. Nye Bjørnson-studier*. Oslo: Novus Forlag.
- Boasson, Frode Lerum. 2015. «Men Livet lever. Hamsuns vitalisme fra *Pan* til *Ringen sluttet*». PhD-avhandling, ISL, NTNU. DOI: <https://doi.org/10.18261/issn.1504-288x-2016-01-14>.
- Brottveit, Ånund og Olaf Agedal. 2005. «Kampen om fortida. Unionsjubileet som nasjonal identitetspolitikk». *Sosiologi i dag*, 35, (3): 79–106.
- Eco, Umberto og Stefan Collini. 1992. *Interpretation and Overinterpretation*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Foundation, The International Raoul Wallenberg. 2011. «Norway's tragedy». (Lest 06.12.2016). <http://www.raoulwallenberg.net/news/norways-tragedy/>.
- Frandsen, Johs Nørregaard. 2007. *Nu skulle vi høre! Sammenfatning og analyser af H.C. Andersen 2005. University of Southern Denmark Studies in Scandinavian Language and Literature*. Odense: Syddansk Universitetsforlag.
- GfK, Public Affairs & Corporate Communication. 2014. *The Anholt-GfK Roper Nation Brands Index SM 2014 Report Prepared for: Norway*. New York.
- Gillis, John R. 1994. *Commemorations. The Politics of National Identity*. Princeton, N.J.: Princeton University Press.
- Guttormsen, Arne. 2009. «Gateteater åpner Hamsun-året». *Vårt Land*, 11. februar. (Lest 20.11.2016). <http://www.vl.no/gateteater-apner-hamsun-aret-1.40686>.
- Hamsun-rapporten. 2010. «Rapport Hamsun 2009». Nasjonalbiblioteket. (Lest 15.05.2017). http://www.nb.no/pressebilder/Hamsunrapporten_lav.pdf.
- Hauge, Jeanette Pjaaka. 2009. «Skandale at dronningen hyller Hamsun». *Dagbladet*, 22.07. (Lest 20.11.2016). <http://www.dagbladet.no/kultur/skandale-at-dronningen-hyller-hamsun/65254295>.
- Helland, Frode. 2009. «Empire and culture in Ibsen. Some notes on the dangers and ambiguities of interculturalism». *Ibsen Studies* 9, (2): 136–159. DOI: <http://dx.doi.org/10.1080/15021860903489060>.
- Hijgh, Ellen, Bruce Gregory og Jan Melissen. 2013. «Public Diplomacy». Oxford Index, sist oppdatert 27.11.2013. (Lest 09.03.). <http://www.oxfordbibliographies.com/view/document/obo-9780199743292/obo-9780199743292-0018.xml?rsk=CB8mRa&result=139%20-%20firstMatch>.
- Hobbelstad, Inger Merete. 2009. «Trang fødsel». *Dagbladet*, 03.09.
- Johnston, William M. 1991. *Celebrations. The Cult of Anniversaries in Europe and the United States Today*. New Brunswick, N.J.: Transaction Publishers.
- Kaneva, Nadia. 2011. «Nation Branding. Toward an Agenda for Critical Research». *International Journal of Communication* 5: 117–141.
- Kittang, Atle, Arild Linneberg, Arne Melberg og Hans H. Skei. 2003. *Moderne litteraturteori. En antologi*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Langhof, Julia. 2016. «Författare – Samhälle – Media. En mediekritisk betraktelse av medietäckning om Knut Hamsun-jubileet 2009». *Nordlit*, 19, (38): 106–115. DOI: <http://dx.doi.org/10.7557/13.3757>.

- Leonard, Mark og Andrew Smalls. 2003. *Norwegian Public Diplomacy*. London: London Foreign Policy Centre.
- Levinson, Chaim. 2009. «Lieberman Accuses Norway of Promoting anti-Semitism». *Haaretz*. (Lest 20.09.2016). <http://www.haaretz.com/news/lieberman-accuses-norway-of-promoting-anti-semitism-1.282524>.
- Midgette, Anne. 2006. «Can't Make It to Norway? Norway Comes to New York». *New York Times*, 07.10. (Lest 05.07.2017). <https://nyti.ms/2uC4Si2>.
- Morgenbladet*. 2008. «Heder til Wergeland». *Morgenbladet*, 08.08. (Lest 08.09.2016). https://morgenbladet.no/kultur/2008/heder_til_wergeland.
- Nasjonalbiblioteket. 2006. «Massiv mediedekning av Peer Gynt». Nasjonalbiblioteket. (Lest 10.02). <http://ibsen.nb.no/id/11139835.0>.
- . 2017. «Mandat». Nasjonalbiblioteket. (Lest 09.03). <http://www.nb.no/Om-NB/Fakta/Mandat>.
- Nora, Pierre og Lawrence D. Kritzman. 1996. *Realms of Memory. Rethinking the French past*. New York: Columbia University Press.
- Potter, Evan H. 2008. «Branding Canada. Projecting Canada's Soft Power Through Public Diplomacy». I *Projecting Canada's Soft Power through Public Diplomacy*. Montreal: McGill Queen's University Press.
- Rees, Ellen. 2014. *Ibsen's Peer Gynt and the production of meaning*. *Acta Ibseniana* 11, (1): 1–158
- regjeringen.no. 2007. «Kultur og utenrikspolitikk». regjeringen.no. (Lest 07.03). <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/kultur-og-utenrikspolitikk-/id479690/>.
- . 2008. «Wergelandprosjektet 'Tolerance and Compassion' lansert». Sist oppdatert 27.11.2014. (Lest 09.02). https://www.regjeringen.no/no/tema/utenrikssaker/inter_kultur/kultur/wergelandprosjektet/id494673/.
- regjeringen.no. 2014. «Norges omdømme er solid og stabilt». regjeringen.no, sist oppdatert 08.12.2014. (Lest 02.02). https://www.regjeringen.no/no/tema/utenrikssaker/inter_kultur/norgesprofilering/norges-omdomme-er-solid-og-stabilt/id2343395/.
- RegjeringenStoltenberg2. 2009. «Knut Hamsun and his past». regjeringen.no.
- Rem, Tore. 2007. «Ute av kontroll. Ibsen-året i skyggen av pyramidene». *Samtiden* 117, (1): 128–141.
- . 2011. «Forfatterjubileer, omdømme og litteraturens autonomi». I *Kunstens form og kulturens bruk*, redigert av Dag G. Aasland, Hans Chr. Garmann Johnsen, Hans Kjetil Lysgård, Oddbjørn Johannessen og Terje Dragseth. Kristiansand: Portal.
- Risen, Clay. 2005. «Branding Nations». *The New York Times Magazine*, 11.12. (Lest 11.11.2016). http://www.nytimes.com/2005/12/11/magazine/branding-nations.html?_r=0.
- Skedsmo, Guri Leyell. 2009. «Dikterjubileer i mørket». *VG*, 04.01.2009.
- Slaatta, Tore. 2010. «Å markere forfatterskap». *Nytt Norsk Tidsskrift* 27, (3): 254–263.
- Støre, Jonas Gahr. 2009. Svarbrev til The International Raoul Wallenberg Foundation. regjeringen.no.
- Thon, Jan Holljen. 2006. «Henrik Wergeland null verd?» *Aftenposten*, 06.12.
- Thorsen, Randi, Jens-Morten Hanssen og Bentein Baardson. 2007. «Rapport». Ibsen 2006. (Lest 03.03.2017). http://ibsen.nb.no/asset/114030/1/114030_1.pdf.
- Topdahl, Rolv Christian. 2010. «Bjørnson i hundre år». *Aftenposten*, 06.01.2010.
- Utenriksdepartementet. 2005. «Strategi for Norges kultur- og idrettssamarbeid med land i sør». (Lest 02.02.2017). https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/ud/vedlegg/kultur-og-profilering/kulturogidrett_2utg.pdf.
- Warring, Anette. 2004. *Historie, magt og identitet. Grundlovsfejring gjennom 150 år, Magtudredningen*. Århus: Aarhus Universitetsforlag.
- Wergeland-rapporten. 2009. «Rapport fra Jubileumsåret». Utgiver: Nasjonalbiblioteket, Riksarkivet og Eidsvoll 1814. (Lest 09.04.2017). [http://www.wergeland2008.no/dm_documents/jubileumsrapport_wergeland_2008_2_februar_2009_\(pdf\)_m6feg.pdf](http://www.wergeland2008.no/dm_documents/jubileumsrapport_wergeland_2008_2_februar_2009_(pdf)_m6feg.pdf).

- Wirak, Anders og Janne Lexow. 2008. «Den internasjonale del av Ibsenåret 2006». DECO AS. (Lest 10.10.2016). http://deco.no/wp-content/uploads/2015/12/1229530552_20080706_ibsen_rapport_i_pdf_format.pdf.
- Økland, Ingunn. 2010. «Jubileum under evne». *Aftenposten*, 04.01. (Lest 09.09.2016). <http://www.aftenposten.no/meninger/Jubileum-under-evne-234765b.html>.
- Aagedal, Olaf. 2006. «Kunsten å jubilere. Dyrekjøpte erfaringer frå unionsjubileet». *Nytt Norsk Tidsskrift* 23, (2).
- Åmås, Knut Olav. 2009. «Hamsun lever i Lom og Vågå». *Aftenposten*, 02.09. (Lest 11.11.2016). <https://www.aftenposten.no/article/ap-yRQJK.html>.
- . 2010. «Det likegyldige jubileet». *Aftenposten*, 29.08.2010. (Lest 11.11.2016). <http://www.aftenposten.no/meninger/Det-likegyldige-jubileet-212479b.html>.